

Tokat ve çevresinde saptanan Dexiinae (Diptera: Tachinidae) türleri

Kenan KARA*

Summary

Dexiinae (Diptera: Tachinidae) species of the Tokat province

This study was carried out to determinate the Dexiinae (Diptera: Tachinidae) fauna in Tokat district. For this purpose, some adult specimens were collected by sweeping from various herbaceous plants.

As a result of this study, eleven species belonging to the subfamily of Dexiinae were found. It was concluded that 7 species among them were recorded for the first time in Turkey.

These are: *Eriothrix prolixa* Meigen, *Dufouria nigrita* Fallén, *D. oclusa* Robineau-Desvoidy, *Klugia marginata* Meigen, *Solieria fenestrata* Meigen, *Zeuxia cinereae* Meigen and *Z. subapennis* Rondani.

The synonyms, some biological aspects, hosts and distributions of the species were also given.

Key words: Tachinidae, Dexiinae, parazitoid, Tokat, Turkey.

Anahtar kelimeler: Tachinidae, Dexiinae, parazitoit, Tokat, Türkiye.

Giriş

Tachinidae familyası ekonomik açıdan Diptera takımı içerisinde entomofag yaşam süren en önemli türleri içeren familyadır (Clausen, 1940). Greathead (1986), biyolojik mücadeledeki fonksiyonlarının Hymenoptera takımının önemli

* Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü, 60100 Tokat
e-mail: kkara@gop.edu.tr
Alınış (Received): 25.01.1999

parazitoit familyaları ile mukayese edilebileceğini ifade etmiştir. Bu familyanın Dexiinae altfamilyasına ait bireyler Coleoptera, Lepidoptera ve nadiren Hymenoptera takımına ait bireylerde parazitoit olarak yaşarlar (Askew, 1971; Zimin et al., 1988; Belshaw, 1993; Tschorsnig und Herting, 1994).

Tachinidae familyası, Belshaw (1993), Herting (1984) ve Tschorsnig und Herting (1994) tarafından Exoristinae, Tachininae, Dexiinae ve Phasiinae altfamilyaları adı altında gruplandırılmıştır. Dexiinae altfamilyası, Crosskey (1973 a,b) tarafından Proseniinae adı altında incelenmiştir.

Dış ülkelerde bu familya ile ilgili yapılan sistematik çalışmalar oldukça eski olmasına rağmen ülkemizde ilk kapsamlı sistematik çalışma Doğanlar (1975) tarafından gerçekleştirilmiş, bunu Kara (1998) takip etmiştir. Doğanlar (1982), Erzurum ve çevresinde Dexiinae altfamilyasına ait belirlediği bazı türleri liste halinde vermiştir.

Materyal ve Metot

Bu çalışmada 1993-1995 yılları arasında Tokat ve çevresinden atrapla yabancı otlar ve kültür bitkileri üzerinden toplanan Tachinidae familyasının Dexiinae altfamilyasına ait örnekler değerlendirilmiştir.

Çalışmalarda toplama için amaca uygun atrap, aspiratör ve öldürme şişeleri kullanılmıştır.

Atrapla elde edilen parazitoit sinekler aspiratörle atrap içerisinden çekildikten sonra potasyum siyanürlü veya etilasetatlı öldürme şişelerinde öldürülmüş, iğnelenip etiketlenerek teşhis için hazır hale getirilmiştir.

Türlerin sinonimleri Herting (1984)'ten alınmıştır. İncelenen örnekler Dr. Benno HERTING (Staatliches Museum für Naturkunde Rosenstein 1-D Stuttgart, Germany) tarafından teşhis edilmiş, incelenen materyal kısmında erkek ve dişi sayısı Erkek sayısı/Dişi sayısı şeklinde verilmiştir.

Araştırma Sonuçları ve Tartışma

Bu çalışmada Tokat ve çevresinden toplanan Dexiinae altfamilyasına ait 11 tür belirlenmiştir. Bunlardan, *Dufouria nigrita* Fallén, *D. occlusa* Robineau-Desvoidy, *Eriothrix prolixa* Meigen, *Klugia marginata* Meigen, *Solieria fenestrata* Meigen, *Zeuxia cinereae* Meigen and *Z. subapennis* Rondani Türkiye faunası için yeni kayıttır.

Saptanan türler sinonimleri, bazı biyolojik özellikleri, konukçuları ve dağılışları ile birlikte aşağıda verilmiştir.

I. Tribu: Dexiini

Zeuxia cinerea Meigen, 1826

Sinonimleri: ***distans*** Wiedemann, 1830 (***Dexia***); ***palpalis*** Robineau-Desvoidy, 1830 (***Ptilocera***); ***latifrons*** Porthinsky, 1881 (***Zeuxia***); ***nigripalpis*** Kolomiets, 1971 (***Zeuxia***).

İncelenen materyal: Tokat (Çamlıbel 9.8.1994 1/1).

Dünyadaki dağılışı: Avrupa'nın sıcak kesimleri ve kuzey kısmından Fransa'nın ortasına kadar olan kısmı, Rusya, Ukrayna, Filistin, Kafkasya, Kazakistan (Herting, 1984; Zimin et al., 1988).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: Orta Avrupa'da Mayıs ve Eylül aylarında görülür (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: ***Cleonus mendicus*** Gyll., ***Larinus obtisus*** Gyll., ***L. planus*** F. (Coleoptera: Curculionidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

Zeuxia subapennis Rondani, 1852

Sinonimleri: ***piliseta*** Brauer & Bergenstam, 1889 (***Tapinomyia***); ***tsherepanovae*** Kolomiets, 1971 (***Zeuxia***).

İncelenen materyal: Tokat (Çamlıbel 30.4.1994 1/1).

Dünyadaki dağılışı: İtalya, Avrupa'nın sıcak kesimleri, Avrupa'nın kuzeyinden İsviçre'ye kadar olan bölümü, Avusturya, Slovakya, Ukrayna, Filistin, Kafkasya, Tacikistan (Herting, 1984).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: Orta Avrupa'da Haziran ve Ağustos aylarında görülür. 1 döl verir (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: ***Phytoecia cylindrica*** L. (Coleoptera: Cerambycidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

Zeuxia tricolor Porthinsky, 1881

Sinonimleri: ***armeniaca*** Rikhter, 1967 (***Syntomocera***).

İncelenen materyal: Tokat (Merkez 11.5.1993 2/1; 24.4.1994 0/1; Çamlıbel 24.4.1994 0/1, 30.4.1994 2/2).

Dünyadaki dağılışı: Ermenistan (Herting, 1984).

Türkiye'deki dağılışı: Akşehir (Herting, 1984).

Konukçuları: Bilinmiyor.

II. Tribu: Voriini

Athyrcia impressa Wulp, 1869

İncelenen materyal: Tokat (Merkez 25.3.1994 0/1, 3.5.1994 1/0, 8.5.1994 0/3, Çamlıbel 30.4.1994 1/0).

Dünyadaki dağılışı: Hollanda, Avrupa'nın kuzeyinden Kuzey Batı Almanya'ya kadar olan kesim, Güney İngiltere, İsveç, Rusya, Transkafkasya, Moğolistan (Herting, 1984; Belshaw, 1993).

Türkiye'deki dağılışı: Erzurum (Doğanlar, 1982).

Biyolojisi: Avrupa'dan İskandinavya'ya kadar olan bölgede Haziran-Ağustos aylarında, Güney Avrupa'da ise Nisan-Eylül aylarında görülür (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: ***Anarta myrtilli*** L., ***Leucania evidens*** Huebn. (Lepidoptera: Noctuidae), ***Rhyparia purpurata*** L. (Lepidoptera: Arctiidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

Voria ruralis Fallén, 1810

Sinonimleri: ***ambigua*** Fallén, 1810 (***Tachina***); ***verticalis*** Meigen, 1824 (***Tachina***); ***latifrons*** Robineau-Desvoidy, 1830 (***Voria***); ***arcuata*** Macquart, 1834 (***Tachina***); ***interrupta*** Zetterstedt, 1844 (***Tachina***); ***transversa***, Macquart, 1848 (***Plagia***); ***spinicosta*** Palm, 1876 (***Tachina***); ***edendata*** Baranov, 1932 (***Voria***); ***ciliata*** d'Aguliar, 1957.

İncelenen materyal: Tokat (Merkez 31.7.1995 0/2).

Dünyadaki dağılışı: İsveç, Avrupa'nın kuzeyinden İskoçya'ya kadar olan kesim, İngiltere, Galler, Filistin, Transkafkasya, Orta Asya, Moğolistan, Japonya (Herting, 1984; Belshaw, 1993).

Türkiye'deki dağılışı: Bodenheimer (1958) yer belirtmeksizin bu türün Türkiye'de olduğunu belirtmektedir. İzmir (Kavut et al., 1974); Erzurum (Avcı ve Özbek, 1990).

Biyolojisi: İngiltere'de Haziran-Ekim aylarında görülür ve birden fazla döl verir (Belshaw, 1993). Tschorsnig und Herting (1994), Orta Avrupa'da Mayıs-Kasım aylarında gördüklerini belirtmişlerdir.

Konukçuları: ***Plusia gamma*** L., ***Spodoptera exigua*** (Hb.) (Lepidoptera: Noctuidae) (Bodenheimer, 1958; Avcı ve Özbek, 1990; Tschorsnig und Herting, 1994).

Eriothrix rufomaculata DeGeer, 1776

Sinonimleri: ***lateralis*** Fabricius, 1775 (***Musca***); ***dimano*** Harris, 1780 (***Musca***); ***tachinaria*** Fallén, 1815 (***Ocyptera***); ***monochaeta*** Wainwright, 1928.

İncelenen materyal: Tokat (Merkez 11.5.1993 2/0, 29.4.1994 2/0; Çamlıbel 30.4.1994 0/1; 14.5.1994 1/0).

Dünyadaki dağılışı: Avrupa'nın kuzeyinden İrlanda'ya kadar olan kesimi, İskoçya, Filistin, Kafkasya, Kazakistan, Özbekistan, İngiltere, Galler (Herting, 1984; Belshaw, 1993).

Türkiye'deki dağılışı: Erzurum (Doğanlar, 1982).

Biyolojisi: İngiltere'de Temmuz-Ağustos aylarında (Belshaw, 1993), Orta Avrupa'da Haziran-Ekim aylarında görülür ve 1 döl verir (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: ***Crambus hortuellus*** Hueb. (Lepidoptera: Pyralidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

Eriothrix prolixa Meigen, 1824

Sinonimleri: ***nitida*** Roineau-Desvoidy, 1830 (***Feria***); ***spinosa*** Zetterstedt, 1838 (***Tachina***); ***ciliaris*** Zetterstedt, 1844 (***Tachina***); ***bilineata*** Macquart, 1854 (***Tachina***); ***angustifrons*** Meade, 1892 (***Aphria***); ***manticola*** (Egger) of Pandelle, 1896.

İncelenen materyal: Tokat (Çamlıbel 30.4.1994 3/1).

Dünyadaki dağılışı: Avrupa'nın kuzeyinden Güney İngiltere'ye kadar olan kesimi, Transkafkasya, Türkmenistan, Rusya, Moğolistan (Herting, 1984; Zimin et al., 1988).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: Orta Avrupa'da 2 döl verir, Mayıs-Temmuz aylarında görülür (Tschorsnig und Herting, 1994). İngiltere'de Haziran ayı ve Temmuz sonu Eylül başı olmak üzere 2 periyotta görülür (Belshaw, 1993).

Konukçuları: ***Onocera obductella*** Zell., ***Pyrausta porphyralis*** Denis & Schiff. (Lepidoptera: Pyralidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

Klugia marginata Meigen, 1824

Sinonimleri: ***cuneicornis*** Zetterstedt, 1844 (***Tachina***).

İncelenen materyal: Tokat (Artova 4.6.1994 0/3).

Dünyadaki dağılışı: İsveç (Herting, 1984); Avrupa'nın kuzeyinden Orta İsveç'e kadar olan kesimi (Tschorsnig, 1984).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: Orta Avrupa'da 2 döl verir ve Mayıs-Temmuz aylarında görülür (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: Bilinmiyor.

III. Tribu: Dufouriini

Dufouria nigrita Fallén, 1810

Sinonimleri: **clausa** Robineau-Desvoidy, 1830 (**Dufouria**); **petiolata** Robineau-Desvoidy, 1830 (**Dufouria**); **corvina** Meigen, 1838 (**Medoria**); **corinna** Meigen, 1838 (**Macquartia**); **excessa** Walker, 1853 (**Tachina**); **atra** Egger, 1856 (**Clista**); **infans** Rondani, 1862 (**Ptilops**); **floralis** Robineau-Desvoidy, 1863 (**Dufouria**).

İncelenen materyal: Artova 4.6.1994 1/1.

Dünyadaki dağılışı: İsveç, Avrupa'nın kuzeyinden İskoçya'ya kadar olan kesimi, Rusya, Filistin, Transkafkasya, Moğolistan, Güney İngiltere, Galler (Herting, 1984; Belshaw, 1993).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: İngiltere'de Haziran-Temmuz aylarında (Belshaw, 1993), Orta Avrupa'da ise Mayıs-Temmuz aylarında görülür ve 1 döl verir (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: Bilinmiyor.

Duforia occlusa Robineau-Desvoidy, 1863

Sinonimleri: **nitida** Brauer & Bergenstam, 1891 (**Morinia**); **corvina** (Meigen) of Röder, 1892 (**Medoria**); **luteisquama** Pandelle, 1896 (**Melonopora**).

İncelenen materyal : Tokat (Merkez 17.5.1994; Loğap bağları 25.5.1993 0/1; 23.5.1994 0/3; Fidanlık 18.4.1994 1/1, 22.4.1994 1/0).

Dünyadaki dağılışı: Fransa, Almanya, Avusturya, Polonya, Ukrayna (Herting, 1984).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: Orta Avrupa'da Mayıs-Temmuz aylarında görülür ve 1 döl verir (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: **Cassida nobilis** L., **C. vittata** Vill. (Coleoptera: Chrysomelidae) (Tschorsnig und Herting, 1994).

IV. Tribu: Leskiini

Solieria fenestrata Meigen, 1824

Sinonimleri: **fuscana** Robineau-Desvoidy, 1848 (**Solieria**); **segregata** Rondani, 1861 (**Pyrrhosia**), **palpalis** Robineau-Desvoidy, 1863.

İncelenen materyal: Tokat (Çamlıbel 5.8.1994 0/2).

Dünyadaki dağılışı: Kuzey Almanya, Avrupa'nın kuzeyi, Güney İngiltere, Transkafkasya, Rusya (Herting, 1984; Belshaw, 1993).

Türkiye'deki dağılışı: Yeni kayıt.

Biyolojisi: İngiltere'de Temmuz-Ağustos aylarında görülür (Belshaw, 1993). Orta Avrupa'da Mayıs-Haziran ve Haziran-Eylül aylarında olmak üzere 2 döl verir (Tschorsnig und Herting, 1994).

Konukçuları: Bilinmiyor.

Özet

Bu çalışmada 1993-1995 yılları arasında Tokat ve çevresinden toplanan Dexiinae altfamilyasına ait 11 tür belirlenmiştir. Bunlardan **Eriothrix prolixa** Meigen, **Dufouria nigrita** Fallén, **D. oclusa** Robineau-Desvoidy, **Klugia marginata** Meigen, **Solieria fenestrata** Meigen, **Zeuxia cinereae** Meigen ve **Z. subapennis** Rondani Türkiye faunası için yeni kayıttır.

Ayrıca her bir tür sinonimleri, bazı biyolojik özellikleri, konukçuları ve dağılışıyla verilmiştir.

Literatür

- Askew, R.R., 1971. Parasitic Insects. American Elsevier Pub. Co. Inc. Newyork, 316 pp.
- Avcı, Ü. ve H. Özbek, 1990. Erzurum' da lahanaya zararlı Lepidopter türleri ve parazititleri üzerinde bir araştırma. Türkiye 2. Biyolojik Mücadele Kongresi. 26-29 Eylül 1990, Ankara, 319-330.
- Belshaw, R., 1993. Tachinid Flies (Diptera, Tachinidae). Handbooks Ident. Br. Insects. 10, 4 A(1). 169 pp.
- Bodenheimer, F.S., 1958. Türkiye' de Ziraata ve Ağaçlara Zararlı Olan Böcekler ve Bunlarla Savaş Hakkında Bir Etüt. Bayur Matbaası, Ankara, 320 s.
- Clausen, C.P., 1940. Entomophagous Insects. Mc. Graw-Hill Publication in the Zoological Sciences. Newyork and London, 688 pp.
- Crosskey, R.W., 1973 a. A Revisionary classification of the Rutiliini (Diptera: Tachinidae), with described species. **Bulletin of the British Museum**, Suppl. 19, 167 pp.

- Crosskey, R.W., 1973 b. A conspectus of the Tachinidae (Diptera) of Australia, including keys to the supraspecific taxa and taxonomic and host catalogues. **Bulletin of the British Museum**, Suppl. 21, 1-221.
- Doğanlar, M., 1975. Erzurum Bölgesinde Önemli Lepidopter Tırtıllarında Bulunan Tachinidae Sinekleri ve Bunların Kısa Biyolojileri. Atatürk Üniv. Yay. No: 375, 136 s.
- Doğanlar, M., 1982. Doğu Anadolu'da saptanan bazı parazit sinekler II. Echinomyiinae, Dexiinae, Phasiinae (Diptera: Tachinidae). **Türk. Bitki Kor. Derg.**, 6 (4): 209-220.
- Emden, V.I. 1954. Diptera Cyclorrhapha. Calyptrata. Royal Entom. Soc. of London, 133 pp.
- Greathead, D.J., 1986. Parasitoids in classical biological control. in: J. Waage and D. Greathead, (Eds.) Insect parasitoids. London: Academic Press: 289- 318.
- Herting, B., 1984. Catalogue of Palearctic Tachinidae (Diptera). **Stuttg. Beitr. Naturk. Serie A** Nr. 369: Stuttgart. 1-228.
- Kara, K., 1998. Tokat ve Çevresinde Saptanan Exoristinae ve Phasiinae (Diptera: Tachinidae) Aİlfamilyalarına Ait Sinekler Üzerinde SistematiK Çalışmalar. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Tokat, 217-s.
-
- Kavut, N., J. Dinçer ve M. Karman, 1974. Ege Bölgesi pamuk zararlılarının predatör ve parazitleri üzerinde ön çalışmalar. **Bit. Kor. Bült.**, 14 (1): 19-28.
- Tschorsnig, H.P und B. Herting, 1994. Die Raupenfliegen (Diptera: Tachinidae) Mitteleuropas: Bestimmungstabellen und Angaben zur Verbreitung und Ökologie der einzelnen Arten. **Stuttg. Beitr. Naturk. Serie A (Biologie)**. Nr. 506: 170 s.
- Zimin, L.S., K.B. Zinov'eva & A.A. Shtakelberg, 1988. Family Tachinidae (Larvaevoridae) pp. 678-798. in Bei-Bienko G. Ya. (Ed.). **Opređitel Nasekomykh Europeiskoi Chasti SSSR**, 5 (2): 1-943.